

El Pòsit de Cervera al segle XIX (1800-1833)

DANIEL RUBIO RUIZ

UNED - Centre Associat de Cervera

Introducció

En el marc dels canvis produïts a Catalunya al segle XIX, hi tenim institucions creades amb els nous plantejaments liberals, altres que desapareixen i d'altres que, heretades de l'Antic Règim, perduren amb diferent sort enmig de les noves estructures socials, polítiques i econòmiques. Una d'aquestes institucions que podem incloure en l'últim apartat mencionat seria la del Pòsit, objecte del present treball. Intentarem, doncs, donar una primera visió general de la institució esmentada a la ciutat de Cervera, durant les primeres dècades del segle XIX fins a la mort de Ferran VII (1833), potser les més conflictives de les últimes centúries per a aquesta població catalana. Aquest estudi es troba inclòs en un projecte d'investigació que portem a terme, sobre els enfrontaments civils d'aquesta època, al que fou el Corregiment de Cervera.

Sembla, després d'una primera aproximació al problema, que la institució del Pòsit va patir i va reflectir, al llarg de la seva existència, els esdeveniments més significatius de la vida cerverina i que per tant, representa una font estimable per conèixer la història de la ciutat en aquells anys.

Per realitzar l'estudi que ara endeguem, ens hem servit de la documentació classificada a l'Arxiu Històric Comarcal de Cervera a la Secció Municipal i als lligalls de «Pòsit» i encara que manquen moltes sèries de dades, les conservades són prou àmplies com per arribar a unes conclusions mínimes i donar algunes sèries significatives. Però també hem de dir que els treballs publicats sobre el tema són molt escassos i encara més els referits al segle XIX.¹ Hauríem d'esperar nous estudis per poder establir paral·lels i tenir una visió de conjunt de tot Catalunya.

El Pòsit va ser una institució nascuda a l'Edat Mitjana que prestava grans als llauradors pobres per al consum i per a la sembra, els anys de collites dolentes i preus alts (altres activitats de beneficència depenien del tipus de Pòsit). El gra prestat s'havia de retornar amb un interès («creces») generalment del 4'16 % i es destinava a les despeses d'administració.

Aquest organisme de crèdit rural va tenir gran importància al segle XVIII, fins al punt que el seu cabal i les existències acumulades van ser intervingudes per l'Estat en moments de crisi o en situacions de necessitat de fons extraordinaris per a la Hisenda Pública, des del regnat de Carles IV, intervencions que van continuar en regnats posteriors. En aquesta conjuntura, la institució va entrar ràpidament en decadència i ja no se'n recuperaria en tota la seva posterior existència. Es desvirtuava així la primera funció del Pòsit: crèdit rural i ajuda per als més necessitats. Les noves formes de crèdit de

1. Per obtenir una visió general del Pòsit a tot l'Estat podem consultar: ANES, Gonzalo: «Los Pósitos en España en el siglo XVIII», a *Moneda y Crédito*, núm. 105, Madrid, 1968, ps. 39-69, reproduït per l'autor a *Economía e Ilustración en la España del siglo XVIII*, Ariel, Barcelona, 1981, ps. 71-94.

LÓPEZ YEPES, José: «Contribución a la historia de los Montes de Piedad en España. Notas sobre el origen y la evolución histórica de los Pósitos (siglos XVIII, XIX y XX)», a *Ahorro*, núm. 55, Madrid, 1969, ps. 27-37.

CARASA SOTO, Pedro: «Los Pósitos en España en el siglo XIX», a *Investigaciones Históricas*, núm. 4, Valladolid, 1983, ps. 247-304. (aquesta obra dóna una extensa bibliografia i fonts de consulta).

ROCA ROCA, E.: *Los Pósitos Municipales*, Madrid, 1965.

A Cervera i al segle XVIII cal esmentar:

PORTELLA I FREIXES, Josep: *Cervera en el siglo XVIII*, tesi doctoral inèdita, UNED, Cervera, 1990. (Es donen dades sobre el Pòsit dintre d'un estudi general sobre la Cervera del Set-cents.)

LLOBET I PORTELLA, Josep M.: «La carestia de granos de 1789 en Cervera», a *Homenaje al profesor Dr. Antonio de Béthencourt, a Espacio, Tiempo y Forma*, núm. 4, UNED, Madrid, ps. 373-388. (L'autor dóna algunes dades del Pòsit entre 1780 i 1789.)

RUBIO RUIZ, Daniel: «La Guerra de los Agraviados (Malcontents), 1827 en Cervera», a *I Congrés Internacional Història dels Pirineus*, Cervera, 1988 (en premsa). (En aquest treball donàvem unes primeres notícies del Pòsit al segle XIX.)

l'economia liberal contribuïren a augmentar aquesta decadència; la seva activitat, però, s'endinsa en el segle XX i arriba als anys 70, com un testimoni viu de l'Antic Règim.

La distribució geogràfica del Pòsit presenta una acumulació al Centre i al Sud d'Espanya, no el trobem a Galícia, Astúries, País Basc i Navarra i era poc important als territoris de la Corona d'Aragó, fet explicable per la facilitat d'importació de gra a les zones costaneres en anys de crisi, amb la qual cosa els preus no patien greus oscil·lacions. Al nostre segle s'observen algunes modificacions en aquesta distribució: apareixen subdelegacions a les zones on tradicionalment n'estaven mancades o bé prenen gran força, com a Girona.

La subdelegació del Pòsit de Cervera

Encara que Cervera es troba en una de les zones de menys activitat del Pòsit, la seva existència continuada des del segle XVIII fins al XX fa que tingué una apreciable importància dins el context cerverí d'aquestes centúries.

Les institucions que estem estudiant poden ser de diversos tipus segons els seus fundadors (particulars, reials), els seus administradors (ajuntaments, patrons, juntes eclesiàstiques) o segons algunes característiques específiques, com el «Pío» que tenien, a més, unes funcions caritatives. Per esbrinar els caràcters del Pòsit de Cervera tenim una enquesta de l'any 1841 adreçada a les subdelegacions per part de la «Superintendencia General de Pósitos del Reino».² A continuació transcrivim les cinc primeres preguntes i les corresponents respostes que ens donaran la classificació de la Subdelegació de Cervera.³

2. ARXIU HISTÒRIC COMARCAL DE CERVERA (AHCC), Fons Municipal, Pòsit, segle XIX (el referit document porta el títol «Provincia de Lérida - Partido Judicial de Cervera - Pósito de la misma Origen, vicisitudes y estado actual del Pósito Pío de la expresada ciudad en el día de la fecha» i està datat el 28 d'agost de 1841).

3. Sobre l'origen, que és la primera pregunta del qüestionari, hem de dir que Josep Portella, a l'esmentada tesi doctoral, dóna dades des de 1753.

«PREGUNTAS

CONTESTACIONES

1. ¿Cuándo se creó el Pósito?	1. Su origen no consta pero sí que es antiquísimo pues según algunas notas, principió mucho antes de 1758, pero en razón a los saqueos que ha sufrido la ciudad en varias guerras se han perdido los documentos.
2. ¿Quiénes fueron sus fundadores?	2. Según la instrucción actual del Pósito puede creerse que lo crearon o fundaron los particulares de esta ciudad.
3. ¿Es de panadeo o para sementera y barbechera?	3. Es de sementera.
4. ¿Es Nacional o Pío?	4. Pío.
5. ¿Qué número de vecinos tiene derecho a sacar del Pósito?	5. Los labradores que mediante una certificación de pobreza y una fianza idónea a satisfacción del Adjunto que salga responsable del capital y creces, se conceptúan merecedores del percibo».

Tenim, doncs, classificat el Pòsit de Cervera com de fundació particular, «pío» i per «sementera» (prèstec de gra per a la sembra). Tornarem a parlar d'aquest punt, perquè per aquestes manifestacions sembla que no queda prou clara la classificació exposada.

Les dificultats que va patir la institució a tot l'Estat des del final del segle XVIII van ser nombroses i ja s'han apuntat al principi; per una part i segons paraules del Gonzalo Anes «Las intromisiones de la Hacienda Real en el disfrute de las Reservas de los Pósitos»,⁴ les abundants reserves en gra i metàl·lic d'aquests van ser aprofitades per la Hisenda Pública en moments de necessitats o crisi, aquestes actuacions a més de ser emprades molt sovint s'agreugen amb la no devolució al Pòsit, la major part de les ocasions, de les quantitats prestades a Hisenda. D'altra banda, els conflictes interns viscuts al segle XIX l'afectaren negativament: Guerra del Francès, Trienni Liberal, Guerres Carlines, amb saqueigs, exigències de l'Estat, crema d'arxius, robatoris, impossibilitat de demanar la devolució dels préstecs als llauradors, etc.

En el nostre estudi i com un primer apropament al problema, hem intentat seguir la trajectòria del Pòsit de Cervera durant les primeres dècades del segle XIX (anys molt conflictius per a la ciutat), la seva vitalitat o decadència, els responsables de la institució i les dades de gra i metàl·lic.

4. ANES, Gonzalo: «Economía e Ilustración...», *op. cit.*, p. 88.

Pel que fa a aquesta «Intromisión de la Hacienda Real» de què parla Gonzalo Anes, hem d'anar a les notícies que dóna la comptabilitat del Pòsit i la mencionada enquesta de l'any 1841 on les preguntes 9, 10, 11 i 12 es refereixen a aquest punt:

«9. ¿Qué cantidades anticipó al gobierno desde su creación hasta el 31 de diciembre de 1807? 10. ¿Qué cantidades se han recibido a cuenta de este anticipo? 11. ¿Qué cantidad anticipó al gobierno desde 1 de enero de 1808 hasta fin del año 1832? 12. ¿Qué cantidades ha recibido a cuenta de estos anticipos?	9. Por la razón expresada en la contestación 1 no puede satisfacerse esta pregunta. 10. Se ignora. 11. El 16 de abril de 1810 se entregaron al Comisario de Guerra D. Luis Plandolit por disposición del Caballero Gobernador D. Benito Losada cuatrocientas siete cuarteras nueve cuartanes trigo segolós y centenoso. 12. Ninguna».

De les respostes expressades només podem assegurar que al 1810 la institució va donar 407 quarteres 9 quartans de blat per a l'exèrcit, de les quals no es va retornar cap quantitat.⁵ Aquestes xifres, si les referim a les dades del Pòsit de 1808, últim de què disposem de comptabilitat fins després de la guerra del Francès, representarien aproximadament un 20 % del cabal existent en aquells moments (2.020 quarteres), la mateixa contribució que el Govern va demanar el 1799 per a la Real Caja de Amortización.⁶ Tenim, però, les dades que dóna la comptabilitat de l'any 1817 d'un préstec fet a la Real Caja de Extinción de Vales Reales al 1806 per la quantitat de 15.700 rals de billó i que no són retornats al Pòsit, el qual la reclama amb els interessos del 4 % anual (aquest préstec pertany als 36 milions de rals que els Pòsits del Regne havien de donar a l'esmentada Real Caja).

L'any 1808 el Pòsit va donar 8.000 quarteres de blat a l'Ajuntament pel subsidi de 300 milions demanats per l'Estat en aquest any, però en aquesta ocasió i en el mateix any de 1808 aquesta contribució va ser retornada a la Institució.⁷

Un altre punt que ens proposem analitzar és el de les dificultats del Pòsit derivades de les guerres i conflictes civils a les primeres dècades del segle passat. Durant la Guerra del Francès (1808-

5. Aquestes notícies també les trobem a la comptabilitat del Pòsit de l'any 1817 on es donen dades de 1807 i 1808.

6. ANES, Gonzalo: «Economía e Ilustración...», *op. cit.*, ps. 89-90.

7. AHCC, Fons Municipal, Pòsit segle XIX, comptabilitat de l'any 1817.

1814) les seves existències de gra i cabal van ser aprofitades no sols per l'Estat, com ja hem vist, sinó que els francesos també s'apoderaren dels seus fons. Al setembre del 1810 aquells van ocupar Cervera durant 26 dies.⁸ Els efectes provocats sobre la institució són descrits a la mencionada comptabilitat del 1817; en primer lloc la guerra va suposar la suspensió de les activitats del Pòsit del 1808 al 1814: «No habiendo cuentas por causa de la Guerra desde el año 1807 a 1815» (Hem de dir però, que va funcionar els primers mesos, almenys del 1808, ja que després de la guerra es van donar les dades corresponents a aquests mesos, com més tard veurem). Igualment directament o indirecta, la guerra va provocar la mort dels funcionaris del Pòsit certerí de 1808 entre aquesta data i 1815, segons informa la comptabilitat de l'any 1817.

Els danys materials van ser el saqueig de les seves existències: 303 quarteres i 5 quartans de blat i 2.417 rals i 8 diners d'ardit i la pèrdua dels arxius que sols es van recuperar en part. Però a més, la pèrdua de part de la documentació va impedir el retorn de les quantitats que devien els particulars abans de 1808 (728 quarteres, 10 quartans i 4 «cuartillos») la qual cosa fa que el total de pèrdues de gra provocades per la guerra pugin 1.031 quarteres, 15 quartans i 4 «cuartillos» de blat. (Totes aquestes dades són facilitades per la mencionada comptabilitat de l'any 1817).

El següent conflicte que afecta directament al Pòsit és el Trienni Liberal, particularment violent a Cervera.⁹ Els saqueigs, incendis i lluites produïts en aquests anys arribaren també a la Institució, segons manifesten les comptabilitats dels anys 1822, 1823 i 1824, que es presenten agrupades i on no se saben les existències anteriors «por no haberse encontrado, caso de haberla aquéllas, ni sus existencias después de los saqueos y demás que ha sufrido esta ciudad en la lucha constitucional, como es demasiado público y notorio». Afegim a aquestes desfetes, l'any de sequera del 1822, que coincideix amb l'aixecament de la Junta Reialista de Cervera, la primera del Principat, al front de la qual estava un hisendat, Pau Miralles,

8. No tenim investigacions locals d'aquesta guerra però s'ha fet una recopiació i classificació de la documentació existent a l'AHCC per SALAT I NOGUERA, M. T. CUNÉ I SOLÀ, Blanca i MONTAGUT I BALCELLS, D.: *La Guerra del Francès a la Segarra (1808-1814)*, Servei Educatiu de l'AHCC.

9. Estudis d'alguns aspectes del Trienni Liberal a Cervera a: RUBIO RUIZ, Daniel: «El Trienni Liberal a Cervera (1820-1823). Partides Reialistes i Milicians», a *Miscel·lània Cerverina*, VI, Centre Comarcal de Cultura, Cervera, 1988, ps. 157-173.

RUBIO RUIZ, Daniel: *Apropament a la base social dels moviments pre-carlins al Corregiment de Cervera*, Seminari sobre el Carlisme i la seva base social, Fundació Francesc Ribalta, Solsona, 1990 (en premsa).

dipositari del Pòsit l'any 1815. La documentació esmentada (escrita pels vencedors) fa culpable de l'incendi dels arxius i del robatori de les seves existències als constitucionals. Nosaltres creiem que els reialistes també podien haver estat els culpables d'aquests fets, la partida de Miralles va entrar en nombroses ocasions a la ciutat, assetjant els constitucionals a l'edifici de la Universitat.

Cal parlar d'un altre esdeveniment en aquesta època: la guerra dels Malcontents,¹⁰ però per circumstàncies totalment diferents a les que hem exposat sobre les guerres anteriors, com és la manca de problemes de la institució del Pòsit, malgrat que Cervera va ser ocupada durant un mes pels sublevats. No hem trobat cap informació de violència sobre aquest organisme ni a la seva documentació ni en d'altres consultades.

Ens referirem ara, breument, a l'administració d'aquest organisme a Cervera, dintre sempre de la provisionalitat i limitacions d'aquest estudi. Ja hem dit que l'administració dels Pòsits estava en mans dels ajuntaments, patrons o juntes eclesiàstiques, sobre aquests se situava el Consejo de Castilla o la Superintendencia General de los Pósitos del Reino, alternativament segons les èpoques.¹¹ A la nostra ciutat depenia de l'Ajuntament i enfront de la Subdelegació i anualment es nomenava un dipositari i uns funcionaris. El càrrec de dipositari no tenia remuneració però els funcionaris rebien un sou, a més es destinava l'1% dels préstecs a llauradors (Real Cédula del Reglamento del Pósito, cap. 38), als interventors i una petita quantitat de diners a la Superintendencia General (3 morabatins per cada 20 rals de cabal, segons la Real Cédula del Reglamento del Pósito, cap. 41, quantitat que va ser augmentada en algunes ocasions per l'Estat).

Dels dipositaris a Cervera en tenim la següent relació:

1805	Josep Rius y Miralles	?
1807	Gil Rusinés	?
1808	Joseph Miralles,	llaurador
1815	Pau Miralles,	llaurador
1817	Antonio Comorera,	llaurador
1818	Joseph Garriga	?
1822-23-24	Joseph Sarró,	llaurador
1825	Mauricio Durán,	hisendat
1826	Ramón Vilalta,	hisendat

10. Treballs sobre aquest conflicte al Corregiment de Cervera a: RUBIO RUIZ, Daniel: «La Guerra de los Agraviados...», *op. cit.*
 RUBIO RUIZ, Daniel: «Apropament a la base social...», *op. cit.*
 11. ANES, Gonzalo: «Economía e Ilustración...», *op. cit.*, p. 76.

1827	Joseph Sarró,	hisendat
1828	Gerónimo Montiu,	hisendat
1829	Francisco Bergadá,	hisendat
1830	Matheo Soler,	hisendat
1831	Juan Vilaseca,	llaurador
1832	Ignacio Alió	?
1833	Joseph Sarró,	llaurador

La diferència de denominació que observem entre llauradors i hisendats creiem que no existeix en la realitat, tots són hisendats, Pau Miralles està registrat com a llaurador i sabem que era d'una família d'hisendats. Altres dades que podem afegir a aquest llistat són que Gil Rusines i Gerónimo Montiu són membres de l'Ajuntament i el referit Pau Miralles va ser el cap dels reialistes cerverins al Trienni Liberal, com ja hem vist. Sembla que el domini de l'organisme es produeix pels grups dominants de la ciutat pròxims també a l'Ajuntament.¹²

Les despeses que originava l'administració del Pòsit eren liquidades mitjançant la venda d'una part de les existències del gra, a un preu determinat per quartera, cada any, això ens ha permès seguir l'evolució dels preus del gra venut per la institució a l'etapa estudiada (gràfica 1):¹³

1815	73 rals de billó	per quartera
1816	86 » » »	» »
1817	97 » » »	» »
1825	47 » » »	» »
1826	47 » » »	» »
1827	48 » » »	» »
1828	48 » » »	» »
1829	32 » » »	» »
1830	37 » » »	» »
1831	34 » » »	» »
1833	44 » » »	» »

12. Estudis sobre el grup dominant a Cervera al segle XVIII i primera del XIX han estat endegats per CASTELLS I BERTRAN, Jaume: *Cervera, el grup dominant: un estudi cadastral (1719-1808)*, tesi de llicenciatura inèdita, Universitat de Barcelona, 1986. Estudi continuat pel mateix autor en una tesi doctoral en curs.

13. El blat utilitzat és sempre del tipus segolós («centenoso»). Els preus estudiats apareixen en la documentació en dues unitats monetàries, rals d'ardit i rals de billó; per poder treballar aquestes dades hem reduït totes les quantitats a rals de billó (és la moneda més utilitzada) mitjançant l'equivalència: 1 ral d'ardit = 1'0755758 rals de billó que hem obtingut de la comptabilitat de l'any 1817 on es diu que els 14.596 rals i dos diners d'ardit són equivalents a 15.700 rals de billó. Hem utilitzat aquesta equivalència als anys 1815: 67 rals i 12 diners d'ardit = 73 rals de billó, 1816: 80 rals d'ardit = 86 rals de billó, 1817: 90 rals d'ardit = 97 rals de billó, amb aproximació de decimals.

Una primera anàlisi d'aquestes dades permet veure la forta baixada dels preus de la dècada dels 20, això ens confirma una situació de crisi econòmica general a tot el Principat, segons Vicens Vives,¹⁴ i de dificultats per als llauradors, els més afectats en moments difícils, juntament amb jornalers i petits artesans, base de la societat rural de l'interior català. D'altra banda i en la situació actual de la investigació no podem afirmar si el Pòsit influeix en els preus del gra del mercat o són aquests els qui marquen l'activitat d'aquell, qüestió plantejada per Carasa Soto.¹⁵

Com a últim punt per analitzar tenim les existències de gra i diners pertanyents a la Institució.¹⁶ A continuació exposarem dues relacions cronològiques, la primera és el càrrec de gra (amb menyspreu de les fraccions) (gràfica 2) i la segona, la caixa de cabals, el càrrec de gra es compon de les existències augmentades amb els interessos («creces») que havien de donar els llauradors a l'hora de retornar el gra rebut. La caixa de cabal és la quantitat en diners que quedava després de pagar sous, despeses i la part corresponent a la superintendència.¹⁷

CÀRREC DE GRA

1800	2.328 quarteres	1.417 rals d'ardit
1805	1.588 »	
1806	2.471 »	
1807	1.959 »	2.417 rals d'ardit 8 diners
1808	2.020 »	
1815	506 »	
1816	510 »	114 rals d'ardit 7 diners

14. VICENS VIVES, Jaume i LLORENS, Montserrat: «Industrials i Polítics (segle XIX)», a *Història de Catalunya*, Vicens Vives, Barcelona, 1980, vol. 11, p. 178.

TELLO I ARAGAY, Enric: parla d'aquesta crisi econòmica a la Segarra a: *Pagosos, menestrals i rendistes. Cervera i la Segarra en l'arrencada industrial catalana (1702-1861)*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 1987, publicada amb el títol de *Visca el rei i les calces d'estopa*, Critica, Barcelona, 1990.

15. CARASA SOTO, Pedro, *op. cit.*, p. 282.

16. A la nostra obra citada, *La Guerra de los Agraviados...*, vam donar les dades del càrrec de gra dels mateixos anys i la mitjana del segle XVIII en una gràfica.

17. La comptabilitat de l'any 1808 és presentada per Pau Miralles, fill del dipositari en aquest any i que va morir a la Guerra del Francès, després d'acabada aquesta guerra. A la comptabilitat de l'any 1817 s'inclouen les pèrdues originades per la mencionada guerra així com d'altres anomalies, això fa que surti un desfalc de 1.085 quarteres, 7 quartans i 3'5 «cuartillos» de gra i 2.417 rals i 8 diners d'ardit, del qual es fa «legítimo descargo». Per la nostra part hem utilitzat com a càrrec de gra, el prestat l'any 1816 i retornat el 1817 amb el corresponent interès i que són les 520 quarteres anotades.

1817	520	»	
1822-23-24	202	»	
1825	208	»	8 rals de billó 26 morabatins
1826	209	»	8 rals de billó 8 morabatins
1827	218	»	8 rals de billó 8 morabatins
1828	220	»	10 rals de billó 12 morabatins
1829	223	»	5 rals de billó 18 morabatins
1830	224	»	5 rals de billó 18 morabatins
1831	226	»	28 rals de billó 19 morabatins
1833	232	»	

A les dades exposades podem veure com, a mesura que avança el segle XIX, el càrrec de gra minva considerablement, amb l'excepció dels primers anys de la centúria on apareixen valors superiors a la mitjana del segle XVIII.¹⁸ Amb referència a la caixa de cabal i en aquests moments, sols podem dir que després de la Guerra del Francès les existències en diners són pràcticament insignificants tant en valors absoluts com en els relatius referits a anys anteriors. Aquests fons de gra i metàl·lic serien els béns pertanyents al Pòsit, no tenim notícies d'altres propietats.¹⁹

Finalment, donarem la relació de Pòsits de poblacions que depenien de la subdelegació de Cervera:²⁰

Agramunt	Guissona	Pujalt
Anglesola	Jorba	Prats del Rey
Argensola	Llor	Preñanosa
Artesa de Segre	Manresana	San Lorenzo de
Baronia de la Bansa	Massoteras	Morunys
Biosca	Montfalcó del Duch	Sant Martí de
Calaf	Oliana	Sesgayolas
Castellnou de Olujas	Oliola	Sanahuja
Cedó	Olujas	Santa Fe
Cervera	Paradell	Solsona
Copons	Peramola	Talavera
Cosco	Pons	Tossal
Curullada	Puigvert	Ventosas
Grañena		

18. Aquesta mitjana del segle XVIII se situava en 1.710 quarteres.

19. Segons la resposta de la subdelegació de Cervera del 25 de febrer del 1833 en una circular del «Gobierno Militar y Político del Corregimiento de Cervera» de data 31 de gener del mateix any, on es demanava relació de propietats i béns de la mencionada institució (AHCC, Fons Municipal, Pòsit, segle XIX).

20. AHCC, Fons Municipal, Pòsit, segle XIX, Imprès del Corregiment de data 30 d'agost del 1814.

Conclusions

Com a cloenda d'aquest estudi avançarem algunes conclusions que la manca de treballs similars a Catalunya no permeten, com dèiem al principi, fer els necessaris paral·lels i comparacions.

La institució del Pòsit no deixa d'existir a Cervera des d'almenys el segle XVIII fins al XX, excepte en anys de conflictes greus, això indica que malgrat estar en una zona de l'Estat poc important en relació a aquesta activitat, aquest organisme de crèdit rural va complir una funció d'ajut als llauradors pobres del municipi.²¹ Veiem que entra al segle XIX amb gran vitalitat, amb valors de càrrec de gra molt alts, superiors a la major part d'anys del segle XVIII i mantenint un augment des del final d'aquest segle. Aquesta vitalitat es veu truncada amb l'inici de la Guerra del Francès i posteriorment ja no es veu una recuperació de valors anteriors, ans al contrari, el Pòsit pren una tendència a la baixa amb dades molt minses de 1822 a 1833.²² La depressió d'aquests anys coincideix amb la baixada dels preus del gra venut per la institució. La crisi del Pòsit vindria així motivada per les guerres patides en els primers anys del segle passat que vénen a agreujar «Las intromisiones de la Hacienda Real» i que hem comprovat a Cervera. En tot cas el Pòsit sembla reflectir la crisi econòmica que pateix el camp a la primera meitat del segle XIX i que afecta majoritàriament a les classes més pobres. Això explicaria el suport de part d'aquest sector de la població a les partides absolutistes en el Trienni Liberal, la Guerra dels Malcontents i les Guerres Carlines.²³ Els fons del Pòsit van ser aprofitats per l'Estat per funcions que no li eren pròpies i també van ser requisats per altres elements com els francesos a la guerra de 1808-1814 o els constitucionals i reialistes al Trienni Liberal. Cal destacar, una ve-

21. Carasa Soto fa notar que el Pòsit beneficiaria concretament als llauradors pobres que gaudien d'uns avals o garanties («fianza idónea») de devolució dels préstecs rebuts, és a dir, no afecta als més pobres, jornalers, bàsicament, ni als més benestants que no necessiten d'aquestes ajudes, encara que això no va impedir sovint que els prestataris siguin insolvents, *op. cit.*, ps. 261 i 286.

22. Aquesta decadència seria general a tot l'Estat si seguim a Carasa Soto: «A lo largo de la primera mitad del XIX los pósitos sufren un duro deterioro institucional y económico...», *op. cit.*, p. 255, i en dóna les causes: «Este inmovilismo, los abusos administrativos en juntas y concejos, la deprimida coyuntura económica, las guerras de independencia i carlista, el duro peso de las exacciones extraordinarias estatales y la lacra constante de los deudores insolventes, su propia condición de amortización económica y de falta de rendimiento», *ibídem*, p. 256.

23. Aquesta hipòtesi presentada per Jaume Torras i també per Josep Fontana l'hem adoptada en els nostres treballs sobre els conflictes pre-carlins citats.

gada més, que aquestes violències no les va patir la institució a la Guerra dels Malcontents. Igualment caldria esmentar l'aprofitament fraudulent per part de particulars (oligarques locals) dels fons del Pòsit. D'aquest punt sols podem avançar les queixes generals d'organismes relacionats amb la institució i que arriben al corregidor mitjançant circulars.²⁴

Hem portat ací un primer avanç del nostre estudi. Queda molt per investigar no sols al Corregiment de Cervera sinó en tots aquells llocs de Catalunya on van disposar d'una subdelegació. Abans dèiem que tornàriem a parlar de les característiques del Pòsit cerverí, no ens queda encara prou clar el seu caràcter de «Pío». Sembla que en molts casos aquests serien similars als altres tipus a l'hora de cobrar les «creces», i a la segona meitat del segle XIX els pòsits municipals absorbeixen els «Píos».²⁵ A Cervera hem observat com es cobra el tipus general d'interès del 4,16%, i a la comptabilitat de l'any 1833 es diu que no se sap el seu caràcter per la cremació dels seus arxius, potser ens trobem amb una institució de doble o múltiple funció.

Com a futures investigacions s'hauria d'intentar trobar llistats de llauradors beneficiats pel Pòsit i també fer un estudi més profund dels dipositaris de la institució, per esbrinar-ne la influència dels grups dominants dels municipis. L'estudi d'aquest organisme hauria d'estar sempre en relació amb el seu entorn social i econòmic i comprovar si les noves formes de crèdit rural del règim liberal afecta a la seva decadència a Catalunya com a la resta d'Espanya; les possibles relacions entre el Pòsit i els preus del mercat de gra, la producció agrària, el règim de propietat rústica, la infraestructura dels transports, segons la metodologia que dóna Carasa Soto a l'obra esmentada; com les Guerres Carlines interfereixen, si ho fan, en el desenvolupament de la seva activitat, per citar alguns exemples de propostes d'estudi.

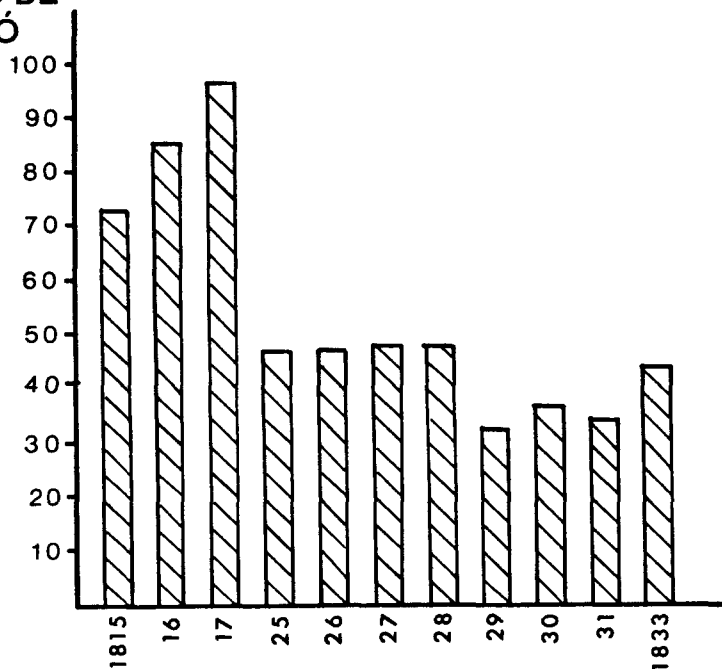
24. AHCC, Fons Municipal, Pòsit, segle XIX, Imprès del Corregiment de data 15 de març de 1817 que transcriu un escrit del «Contador General Interino de Pósitos del Reino» datada l'1 del mateix mes: «...y últimamente mira con sentimiento aumentado todos los desórdenes en cuanto a la ocultación fraudulenta y extravío de fondos a pretexto de la inversión en suministros, como lo ha acreditado la experiencia por el resultado de algunos expedientes que se han ins-truido a instancia de los Ayuntamientos y Juntas de algunos pueblos...»

Anys més tard, el problema continua com es desprèn d'una circular de la «Dirección General de Pósitos del Reino» del 8 de febrer del 1825, inclosa en la documentació que estem analitzant: «Últimamente, a fin de cortar el abuso introducido de solicitar moratorias generales y particulares, aplazamientos de pagos y perdones de débitos, apoyados en siniestros informes que comúnmente consiguen los pudientes que más han disfrutado de los Pósitos, eludiendo la satisfacción de ellos...»

25. CARASA SOTO, Pedro, *op. cit.*, ps. 260 i 275.

Preus del gra (blat segolós) venut pel pòsit. No disposem de dades dels anys no reflectits.

RALS DE BILLÓ

Càrrec de gra del pòsit de Cervera. No disposem de dades dels anys no reflectits.

QUARTERES

